

"Hem hilkat-ı insaniyenin ve hadsiz enva-ı nimetin icadındaki gayelerin tezahür ettiği yerleri, menşeleri olan zîhayatların cüz'iyatındaki ahval ve semeratı ve neticeleri başka ellere havalenin hiçbir cihet-i imkânı yoktur." İzah eder misiniz?

"Hem hilkat-ı insaniyenin ve hadsiz enva-ı nimetin icadındaki gayelerin tezahür ettiği yerleri, menşeleri olan zîhayatların cüz'iyatındaki ahval ve semeratı ve neticeleri başka ellere havalenin hiçbir cihet-i imkânı yoktur. Meselâ, bir zîhayat, cüz'î bir şifası veya bir rızkı veya bir hidayeti için Cenâb-ı Hakktan başkasına hakikî minnettar olmak ve başkasına perestişkârâne medih ve senâ etmek, rububiyetin azametine dokunur ve ulûhiyetin kibriyasına ilişir ve mâbudiyet-i mutlakanın haysiyetine dokundurur, celâlini müteessir eder."(1)

İnsan bir ağaç, insanın ibadet ve şükrü de bu ağacın meyvesidir. Bu ağacı diken büyüten ve meyve verdiren de Allah'tır. Öyle ise bu ağacın meyvesi, yani ibadet ve şükrü ağacı dikip büyüteneye aittir. İnsanın Allah dışında başka şeylere perestiş edip tapınması, meyveyi ağacın sahibine vermemek anlamına geliyor. Bu da gayet çirkin ve affı olmayan bir cürümdür. Bu yüzden şirk ve küfür ebedi ateş ile cezalandırılıyor.

Allah'tan başkasına minnet etmek ve başka şeylere perestiş edip övgüde ve senada bulunmak, Allah'ın Rabliğine ve büyüklüğüne dokunduğu yana ona bir hürmetsizlik ve hakaret olduğu gibi, Allah'ın uluhiyetinin kibriyasına da ilişir, yani onun İlahlığını hiçe saymak olur. Evet, şirk ve küfür mutlak ibadete layık olan Allah'ın haysiyetine dokunur ve celalini rencide eder.

İnsanlar genelde küçük ve cüzi nimetleri görür ve ona perestiş eder. Mesela **hava unsuru** külli bir nimettir ve çok zaman insanların aklına bile gelmez, ama insanın şahsına taalluk eden bir nefes darlığında o nimeti tam hisseder.

Hava külli bir nimet, insanın bu nimetten nefes alması cüzi bir nimettir, ama şükre asıl medar olan da bu cüzi nimettir. Bu yüzden cüzi ve küçük nimetleri sebeplere ve Allah'tan başka şeylere istinat etmek, şükürün ve ibadetin önünde büyük bir engeldir. Öyle ise zerre kadar şirk, şükrü tıkayan bir manevi illettir ve affı yoktur.

(1) bk. [Şualar, İkinci Şua, İkinci Makam.](#)